

Na predstavitvi monografije o Marjanu Grumu. Šentjošt, 27. junij 2025.

Marjan Grum: Božje oko (1999); akril, 16 x 11 cm. »S tem delom sem zadovoljen in mi je še posebej pri srcu.« (M. Grum)

ERIKA AŠIČ

MARJAN GRUM – pri šestih peš čez Ljubelj, danes priznan umetnik in DOBROSRČEN ČLOVEK

Na topel petkov večer, 27. junija, smo bili v Šentjoštu nad Horjulom priča dogodku, ki v slovensko okolje vrača to, kar je bilo iz njega izgnano – slovensko dušo. V objemu razstavljenih umetniških del Marjana Gruma smo prisluhnili ubrani glasbi ter predstavitvi izjemne zgodbe tega umetnika ter prikazu nastajanja monografije o njegovem življenju in delu.

Po kratkem predstavitvenem filmu o Marjanu Grumu so mnogim zbranim spregovorili soustvarjalci te izjemne monografije, ki obsega kar 288 strani, ustvarjena pa je bila med Argentino in Slovenijo. Lenart Rihar, ravnatelj Rafaelove družbe, je predstavil idejo o nastanku knjige ter začetne korake pri zbiranju gradiva in razdelitvi vlog. Vlogo urednice na argentinskih tleh je sprejela in vrhunsko odigrala ter jo zbranim predstavila Mirjam Oblak, Slovenka, ki vse svoje življenje živi v Argentini.

Gregor Batagelj, avtor biografskega uvoda in dober poznavalec življenjske zgodbe Marjana Gruma, je pripovedoval o Grumovi poti iz Slovenije v Argentino, o njegovem izobraževanju, delu, o začetkih in nadaljevanjih nje-

govega umetniškega ustvarjanja ter o značilnostih njegovega življenjskega okolja. Poznavalka Grumovega ustvarjalnega opusa Darja P. Cerar pa je s svojo predstavitvijo približala poslušalcem značilnosti umetniških del tega v Argentini živečega umetnika.

Dogodek je povezovala Klara Marija Keršič, glasbeno pa so ga popestrili pianistka Katarina Tominec ter domači ustvarjalci z vokalom, trobento in kitaro.

OD PEŠAČENJA ČEZ LJUBELJ DO KULTURNEGA SPOMENIKA

Marjan Grum je bil rojen 9. aprila 1939 v Podkraju v bližini Iga. Skupaj s tremi sorojenci (dva brata in sestra) ter staršema je komaj šest let star peš bežal čez Ljubelj. Ob koncu maja 1945 je bil njegov oče določen za transport, s katerim so

Angleži odvažali domobranksko vojsko in jo izročali partizanom. Očeta domači niso nikoli več videli, veliko pozneje so izvedeli, kako zverinsko je bil umorjen, verjetno v okolici Tomišlja.

V špitalskem begunskem taborišču je Marjan zaključil prvi dve leti osnovne šole, nato pa so se otroci z mamo Slavko in drugimi begunci odpeljali v Ar-

»Več o zgodovini naše družine sem izvedel šele, ko sem bil na obisku v Sloveniji (1994, op. a.). Takrat so mi sorodniki pripovedovali, kaj se je zgodilo z mojim očetom, in šele takrat sem dojel, zakaj vsa ta tragedija. Zaradi vere. Ker smo bili katoličani in domoljubi.« (Marjan Grum)

Leta 2017 je dr. Jože Možina z Marjanom Grumom posnel oddajo Pričevalci, ki je na RTV SLO še vedno dosegljiva na tej povezavi: <https://365.rtv slo.si/arhiv/pricevalci/174474049>.

gentino. Tam so živeli v zelo skromnih razmerah, v bližini drugih slovenskih begunskih družin. Mama je bila primorana v trdo delo, da je preživela sebe in otroke. Pri dvanajstih letih je tudi Marjan začel delati – v zgodnjih jutranjih urah je od hiše do hiše prodajal kruh. Z leti je zaradi neurejenih razmer postal odvisen od cigaret in alkohola, vendar je to čez dobro desetletje uredil.

Leta 1958 se je mama ponovno poročila, takrat se je družina naselila v Castelarju. Očim Anton Furlan je Marjanu uredil delo v delavnici za kovinske okvirje oken in vrat, kjer je delal tudi sam. Očim je v Marjanu prepoznal umetniško žilico in mu predlagal, da v prostem času izdeluje figure iz odpadlih kovinskih delov. Figur iz tega materiala takrat ni bilo na trgu. S svojim izumom načina varjenja ter izdelovanjem umetelnih železnih izdelkov se je preživljal več kot 40 let.

Leta 1968 se je poročil z umetnico Noemi Beatriz Corvalan. Ko sta se preselila na svoje, sta postopoma odkupila celo stavbo, kjer sta poleg bivalnih uredila tudi prostore za ustvarjanje in

»Vedno pravim, da je to, kar je v umetniškem smislu ustvarila moja žena, boljše od tega, kar počnem sam.« (Marjan Grum)

“

Ob koncu maja 1945 je bil njegov oče določen za transport, s katerim so Angleži odvažali domobransko vojsko in jo izročali partizanom. Očeta domači niso nikoli več videli, veliko pozneje so izvedeli, kako zverinsko je bil umorjen.

razstavo izdelkov. Tako je v umetniški četrti La Boca v Buenos Airesu leta 1987 nastal kulturni center – Muzej Conventillo Marjan Grum (Museo Conventillo Marjan Grum). Center je danes namenjen tudi drugim ustvarjalcem in razstavljavcem, radi ga obiščejo šolarji. Leta 2003 so mestne oblasti center razglasile za prostor kulturnega in turističnega pomena, stavbo pa za kulturni spomenik – postala je spomeniško zavarovana.

Z leti se je spreminjalo okolje, prebivalci (iz pretežno slovenskega v pretežno argentinsko), Marjanov umetniški fokus in tudi njegove zmožnosti. Zaradi poškodovanih oči se je bolj usmeril v slikarstvo.

DO SLOVENIJE – LJUBEZEN

Marjan Grum je vsestranski umetnik; ne samo slikar in kipar, ampak tudi glasbenik. Šest let se je z glasbenim ustvarjanjem celo preživljal. Igral je na kontrabas ter sodeloval v Triglav jazzu in drugih glasbenih sestavih. Kljub težki izkušnji z rodno Slovenijo do slednje goji ljubezen. Govori slovensko, v njegovem ateljeju pa lahko vsak obiskovalec ugleda slovensko zastavo z grbom.

Sourednica monografije Mirjam Oblak je na hrbtno stran monografije zapisala: »Njegova umetnost prepleta slovensko likovno tradicijo s toplimi ritmi in barvitostjo latinskoameriškega sveta, kar ustvarja edinstveno vizualno govorico.«

Kot je širok njegov umetniški talent, je takšna tudi raznovrstnost motivov in barvitost njegovih del. Toda v ospredju

“

Mirjam Oblak: »Njegova umetnost prepleta slovensko likovno tradicijo s toplimi ritmi in barvitostjo latinskoameriškega sveta, kar ustvarja edinstveno vizualno govorico.«

»Najbolj neposredna in inventivna je pri Grumovih v ognju skovanih kipcih gotovo kiparjeva oblikovna domiselnost, s katero avtor z zanj samoumevno lahkotnostjo estetsko preoblikuje slikovite prizore iz ulične vsakdanjosti.« (dr. Milček Komelj)

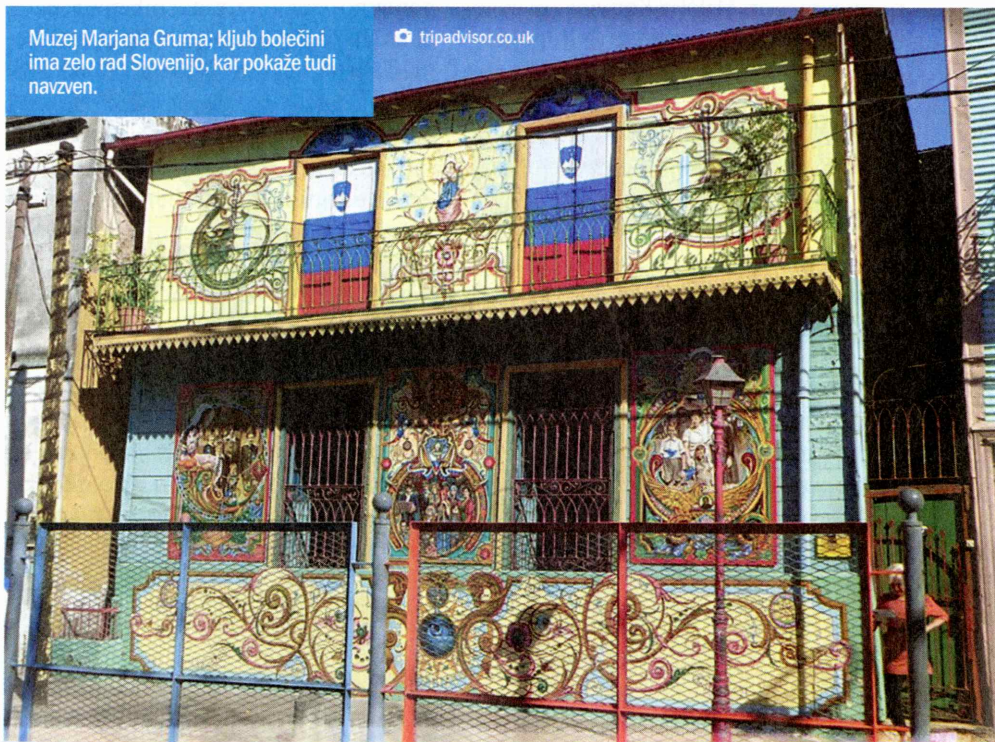
je človek v različnih življenjskih vlogah in situacijah. Tako njegov značaj kot ustvarjalnost se ujemata s slikovitostjo četrti La Boca, v kateri je ustvaril muzej – kulturni center. In to ne le zase – center je odprt tako za ustvarjalce kot obiskovalce. Rad sprejme vsakogar in njegova srčnost da vsakemu občutek sprejetosti in topline.

DELA, KI PRESUNEJO

Na razstavi v Šentjoštu smo lahko videli predvsem dela, ki prikazujejo težko obdobje Slovencev: zverinske poboje nedolžnih, eksodus čez Ljubelj,

Muzej Marjana Gruma: kljub bolečini ima zelo rad Slovenijo, kar pokaže tudi navzven.

tripadvisor.co.uk

Marja Klančar

Monografija Marjan Grum obsega 288 strani. Pri pripravi je sodeloval tudi umetnik sam.

»Umetnik človeško prizadevanje, skupinsko delovanje ali trpno upiranje posameznikov preprosto usklaja v položaje, s katerimi komentira človekovo usodo, njegovo neobogljeno in upornišvo, kar vse je očitno izraz njegove zgroženosti nad zgodovinskimi dogajanjem in instinktivne sle po družbeni pravičnosti.« (dr. Milček Komelj)

žrtve komunističnega nasilja, iskanje svobode ipd., pa tudi perečo družbeno problematiko: splav, enakost spolov, serijsko oblikovanje ljudi in vplivanje na njihovo usodo. Z vsemi motivi pa se umetnik bori za ohranitev in spoštovanje življenja; v njegovih delih zaznamo sporočilo upora proti ukalupljanju ljudi in proti uničevanju človekovega dostojanstva. Razstavljena dela so presunljiva in v večini opremljena z izbranimi zapisi dr. Milčka Komelja, ki se je kot poznavalec umetnosti zelo poglobil v delo Marjana Gruma.

Marjan Grum: Mesoreznica oblikuje ljudi – življenje (1989), mešana tehnika: železo in les, 42 x 66 x 25 cm.

Monografija Marjan Grum, str. 220.

Glavni material Grumovega ustvarjanja je kovina. Toda v skladu s svojim temperamentom in okoljem je temu hladnemu materialu dodal toplino – z obliko, barvo in različnimi materiali. Začel je izdelovati majhne skulpture, sledile so večje, robustne in stilizirane.

Pri delu z železom uporablja tehnike varjenja in kovanja. V svoje stvaritve vključuje tudi zarjavele in obrabljene elemente, kovinske odpadke in cement, smolo ter barvni papir. Vsakdanji materiali pri Marjanu Grumu dobijo novo uporabnost in podobo. Kot beremo v monografiji, se »rad poigrava s teksturami, volumni in kontrasti. Zmožen je menjavati dramatične teme z veselimi barvami. Pri Grumu lahko tudi lepota izhaja iz kaosa.«

Prvenstvena Grumova figura je človek, njegova doživetja ter vloga v svetu in družbi. Iz del vejejo slovenski duh, slovenski spomin, slovenski simboli in težka zgodovina, ki na argentinskih tleh ponovno oživijo – v različnih materialih, oblikah, osebnostno globoko premišljeni. Takšna dela gledalca presunejo, ob

»Železo, ki je hladen material, se pri Grumu spremeni v mehko in toplo komponento. Nastajajo torej linije in krivulje, ki odražajo gibanje, dinamiko in napetost.« (Andrejka Dolinar Hrovat)

njih začuti globino trpljenja in hkrati neizmerno ljubezen in spoštovanje človeka, njegove svobode in življenja ter vero v Boga. Enako sporočilo – ljubezen do življenja, spoštovanje človekovega dostojanstva, vabilo k pravičnosti in solidarnosti – nosijo tudi dela, ki so družbenokritično usmerjena.

V SVOJI BREZMEJNOSTI SE VRAČA DOMOV

Umetniška dela Marjana Gruma so znana po širnem svetu – poleg Argentine tudi v Nemčiji, Avstriji, Braziliji, Čilu, Kolumbiji, Španiji, Severni Ameriki, Franciji, na Havajih, Nizozemskem, v Indiji, Urugvaju in na Japonskem. S to monografijo ga bolje spoznavamo tudi v Sloveniji. Andrejka Dolinar Hrovat je o knjigi zapisala: »Marjan se s to knjigo vrača domov h koreninam. Danes nas vabi, da po sledih njegovega potovanja odkrivamo njegovo umetniško veselje. Ta knjiga je poklon izjemnemu umetniku, katerega ustvarjalnost presega meje in povezuje svetove.«

Marjan Grum: V iskanju sonca (1974); železo, 55 x 26 x 26 cm.

Monografija Marjan Grum, str. 208.

